

תלמוד

קטע שלא נלמד

לנבחנים בתלמוד ברמה של 5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שבע שאלות, ועליך לענות על כולן.
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ב ה צ ל ח ה !

השאלות

סוגיה — קטע ממסכת "בבא קמא" (דף נו ע"ב - נו ע"א)

פסוקים מספר דברים:

"לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיק. ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוף ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אותו והשבתו לו". (דברים כ"ב, א'-ב')

רש"י (בבא קמא, נו ע"א):

"שומר חנם פטור מגנבה ואבדה ושומר שכר חייב".

פירושי מילים ומושגים:

"ריפתא" — לחם.

"מטי" — מגיע.

"חצר המשתמרת" — מקום שמור.

למד את הסוגיה שבנספח המצורף, וענה על כל השאלות 1-7.

1. "איתמר שומר אבידה... ריפתא לעניא הוי כש"ש [=כשומר שכר]".

א. מדוע לדעת רבה שומר אבדה דינו כשומר חנם? (7 נקודות)

ב. על פי ההסבר הראשון של הגמרא, מדוע לדעת רב יוסף שומר אבדה דינו כשומר שכר?

(7 נקודות)

2. תוספות ד"ה "בההיא הנאה...":

"משום דעוסק במצווה, ודווקא בשעה שמתעסק בה [...] אבל בשביל שאבדה בביתו לא ייפטר

מלמיתב ריפתא לעניא, כיוון שיכול לקיים שתיהם [...] וסברא הוא, דאטו אדם שיש לו תפילין בראשו

וציצית בבגדו [...] ייפטר מהמצוות?!"

א. באיזה מצב שומר האבדה פטור מצדקה, ובאיזה מצב הוא חייב בצדקה? נמק.

(7 נקודות)

ב. לאור סברת התוספות, הבא דוגמה נוספת (שאינה מובאת בתוספות) למקרה שבו אדם

עוסק במצווה, ובכל זאת אינו פטור ממצוות אחרות. (5 נקודות)

3. "איתיביה רב יוסף לרבה... והא קתני אינו חייב ליטפל בה".

א. "נגנבה או אבדה חייב באחריותה".

מאין נגנבה האבדה? כתוב את שתי האפשרויות שהגמרא מביאה. (6 נקודות)

ב. מה מקשה רב יוסף מהברייתא על דעת רבה? (7 נקודות)
/המשך בעמוד 3/

4. "א"ל הכא במאי עסקינן... חייב באחריותה".
- א. "החזירה למקום שיראנה — אינו חייב לטפל בה".
באיזה מקרה מדובר לפי תירוצו של רבה, ומדוע במקרה זה אינו חייב לטפל בה?
(7 נקודות)
- ב. "נגנבה או אבדה — חייב באחריותה".
באיזה מקרה מדובר לפי תירוצו של רבה, ומדוע במקרה זה רבה מודה שחייב אם נגנבה או אבדה? (7 נקודות)
5. "איתיביה לעולם הוא חייב עד שיחזירנה לרשותו... נטירותא יתירתא".
- א. על מי מקשה הגמרא? הסבר את הקושיה. (8 נקודות)
- ב. הסבר מדוע שומר חנם ששומר על בעל חיים חייב בגנבה ואבדה. (6 נקודות)
6. "איתיביה רבה לרב יוסף השב אין לי אלא בביתו... שמע מינה כשומר חנם דמי".
- א. כתוב את המילה שבה מסתיימת הברייתא, ואת מילות הפסוק המובאות בברייתא.
(4 נקודות)
- ב. מדוע רבה טוען שבברייתא מדובר בגינה שאינה שמורה? (6 נקודות)
- ג. לאור תשובתך בסעיף ב, הסבר את הקושיה שרבה מקשה מהברייתא על רב יוסף.
(6 נקודות)
7. "א"ל לעולם לגינתו המשתמרת... השבות הרבה".
- א. "אמר ר' אלעזר: הכל צריכין דעת בעלים".
- (1) מי הם "הכל"? בתשובתך היעזר בדברי רש"י ד"ה "הכל צריכין...", ופרט מי הם ארבעת השומרים.
- (2) הסבר את הביטוי "צריכין דעת בעלים".
(10 נקודות)
- ב. כיצד למד ר' אלעזר שמשביב אבדה אינו צריך דעת בעלים בעת ההשבה? בתשובתך הסבר את הביטוי "השבות הרבה". היעזר בפסוקי התורה המצוטטים בתחילת המבחן.
(7 נקודות)

בהצלחה!

נספח: קטע ממסכת "בבא קמא"

הכונס פרק ששי בבא קמא

שומר אבידה. הכנס אבידה חזירו לביטו כדכתיב ואספתו אל מוך ביתך וגו' (דברים כג): **דלא בעי למיחב רפסא לעניא**. דהעוסק במצוה פטור מן המצוה מובלעתך בדרך (ד) נפקא לן במס' סוכה (ד' סה): **החזירה**. לאבידה: **למקום שיראנה**. בעליה: שומר חנם פטור מגניבה ואבידה ושומר שכר חייב בפי' השואל (נ"מ דף נד): **שחרים**. שכיח איניש בביטתיה אבל בזהרים מנאי במלאכתו נשדה: עד שיחזירו לרשותו. של בעלים: מאי לעולם לאו אפילו. הניחה מולא בכיתו וקתני חייב: מודינא

לך. באבידה בעלי חייב דחייב המולא בגניבה ואבידה ולאו משום שכר מצוה אלא משום דגניבה ואבידה דידהו פשיעותא היא: דכיון דנקטו נגרי ברייתא. כיון שראה שמומדות הן לנאת בעי נטירותא יתירתא ואפי' הו' שומר חנם חייב אבל שומר אבידה דמטלטלי פטור מגניבה ואבידה: נגרי. פשיעות: השגה מעלייתא משמע: לגינתו ולחורבסו מנין. דסגי ליה למולא בהשגתו לגינתו דבעלים: הכל צריכין דעם בעלים. גונב וגחל או אחד מארבעה שומרין שהחזירו צריך להודיעו לבעלים ואם לא הודיעו חייב המחזיר באחריותו:

איתמר

א"שומר אבידה רבה אמר בשומר חנם דמי רב יוסף אמר יבש"ש דמי רבה אמר בשומר חנם דמי מאי הנאה קא ממי ליה רב יוסף אמר כש"ש דמי יבהריא הנאה דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא הו' כש"ש איכא דמפרשי הכי רב יוסף אמר כש"ש דמי כיון דרחמנא שעבדיה בעל כורחיה הלכך כש"ש דמי (סימן החזירה לעולם השב חייא אמרת נשבר שכר) איתיביה רב יוסף לרבה

החזירה למקום שיראנה אינו חייב לטפל בה נגנבה או אבדה חייב באחריותה מאי נגנבה או אבדה לאו נגנבה מביתו ואבדה מביתו לא ממקום שהחזירה והא קתני אינו חייב לטפל בה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שהחזירה בזהרים ותרתי קתני והכי קתני "החזירה שחרית למקום שיראנה" (ו) ושכיח דעייל ונפיק וחזי לה אינו חייב לטפל בה החזירה בזהרים למקום שיראנה דלא שכיח דעייל ונפיק דלא חזי לה ונגנבה או אבדה חייב באחריותה איתיביה ב"לעולם הוא חייב עד שיחזירה לרשותו מאי לעולם לאו אפילו מביתו ש"מ בשומר שכר דמי (א) א"ל ימודינא לך בבעלי חיים דכיון דנקמי להו ניגרא ברייתא בעי נטירותא יתירתא איתיביה רבה לרב יוסף יהשב "אין לי אלא בביתו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיבם מכל מקום מאי לגינתו ולחורבתו אילימא לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת היינו ביתו אלא פשיטא לגינתו שאינה משתמרת ולחורבתו שאינה משתמרת ש"מ בשומר חנם דמי א"ל ילעולם לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת ודקא קשיא לך היינו ביתו הא קא משמע לן דלא בעינן דעת בעלים כדרכי אלעזר "דא"ר אלעזר "הכל צריכין דעת בעלים יחזין מהשבת אבידה שהרי ריבתה בו תורה השבות הרבה